

2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

3. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 № 16/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80#Text>

4. Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування в Україні: Проект Закону від 02.08.2016 року № 4981-2. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59862

КЛЕМПАРСЬКИЙ Микола,
*професор кафедри цивільного, трудового
права та права соціального забезпечення
Донецького державного університету
внутрішніх справ, доктор юридичних наук,
професор*

ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ СЛУЖБОВО-ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Особливості службово-трудоових правовідносин крізь призму державної служби неодноразово привертала увагу науковців, які приділили їх дослідженню багато наукових зусиль та часу. Практична реалізація трудових норм у сфері державної служби показала, що існуючий механізм правового регулювання службово-трудоових відносин ще далекий від бажаного, отже, потребує глибокого наукового дослідження та відповідного удосконалення.

Під час трудової діяльності у певному державному органі державні службовці вступають у ряд специфічних відносин, зміст останніх залежить від завдань та функцій, що стоять перед органом, де вони працюють. «Працівники апарату управління виконують покладені на них функції з управління, перебуваючи в організаційно-правових відносинах з державою і у трудових відносинах з органом управління, в якому вони займають штатну посаду і одержують заробітну плату за свою працю» [1]. В науці та на практиці вказані відносини мають назву службово-трудоових або також державно-службових

відносин. Обумовлене вказане тим, що державна служба має складну двоєдину природу. Важливе значення має питання щодо сутності державно-службових та службово-трудова відносин, які відрізняються різними напрямками прояву: перший напрямок характеризує відносини, що виникають під час організації державної служби, а другий - відносини, що виникають безпосередньо у процесі проходження державної служби у конкретному державному органі. Службово-трудова відносини у правореґулюючому сенсі більш тяжіють до трудового права, але вони можуть мати місце та сенс тільки у межах діяльності певного державного органу, статус якого вреґульовано нормами адміністративного права.

Трудове право України розповсюджує свою дію на службово-трудова відносини державних службовців. Водночас, вказані відносини також відносяться й до предмета правового регулювання інших галузей національного права, таких як конституційне, адміністративне, кримінальне тощо. З огляду на суб'єктний склад відносин, у які мають можливість вступати державні службовці, можливо стверджувати, що вони відрізняються складною структурою. Державні службовці з урахуванням наділених владних повноважень стають суб'єктами трудових та адміністративно-управлінських відносин, різниця полягає у сфері реалізації їх повноважень. У цьому саме і полягає комплексність правового статусу державних службовців, що включає в себе одночасно трудове коріння та адміністративно-правові засади.

Трудові та службово-трудова відносини доволі схожі за правовою природою та сутністю, а також мають певні ідентичні правові характеристики. До них можливо віднести вільне волевиявлення сторін зазначених відносин під час укладання трудового договору (контракту). «Трудовий договір виступає підставою трудових правовідносин, у яких знаходяться державні службовці» [2]. Також трудові і службово-трудова відносини характеризуються певними особливостями, а саме: громадяни, які вступають у трудові та службово-трудова відносини, включаються у трудовий колектив підприємства або державної установи, відповідно, набувають статусу працівника чи державного службовця;

за трудовим договором (контрактом) працівник або державний службовець має виконувати певну трудову функцію (службові повноваження), що є відповідною спеціальності, кваліфікації та конкретній посаді працівника; права та обов'язки сторін трудових та службово-трудова відносин визначаються як у загальному законодавстві, так і у спеціальному, а також за допомогою локально-правових актів (колективний договір, правила внутрішнього трудового розпорядку, накази, положення, доручення, тощо).

Як трудові, так і службово-трудова відносини здійснюються на платному підґрунті. «Права й обов'язки сторін, пов'язані з винагородою за працю у формі заробітної плати, - необхідний елемент трудових правовідносин» [3]. Вказані правовідносини характеризуються певною безперервністю, тобто щоденний робочий час по закінченню робочого дня змінюється часом відпочинку до початку наступного робочого дня або тижня. Також важливо зазначити, що службово-трудова відносини у більший мірі, ніж трудові, характеризуються ще й наявністю особистісно-психологічного супроводження, тобто мова йде про сприйняття престижності роботи, відчуття професійного авторитету та професійної репутації, ділової честі та гідності.

Службово-трудова відносини набувають особливого характеру серед інших трудових відносин, тому що сфера трудової діяльності, в якій вони виникають, тобто державна служба - це специфічний вид суспільної організації праці, що реалізується державними службовцями на професійній основі з метою виконання функцій та завдань конкретного державного органу. У зв'язку з цим, службово-трудова відносинам притаманні як загальні структурні елементи будь-якої трудової діяльності, але зі своїм специфічним наповненням, маючи на увазі суб'єктів, зміст, мету, засоби та її безпосередній процес, так і спеціальні елементи, які саме і підкреслюють специфічність цього особливого виду трудової діяльності. До них доцільно віднести наявність спеціального суб'єкта - державного службовця; об'єктом управління в межах повноважень держоргану можуть виступати інші суб'єкти суспільних відносин; мета полягає у реалізації певних делегованих держоргану функцій держави; процес службово-трудова

діяльності характеризується специфічними формами; обов'язкова наявність та чітке виокремлення влади та підпорядкування у службово-трудових відносинах з відповідним супутнім контролем як з боку роботодавця, так і від спеціально призначених для цього органів, та ін. Зазначені фактори саме й доцільно розглядати як існуючі особливості реалізації громадянами свого конституційного права на працю шляхом працевлаштування на професійній основі до державного органу з відповідним набуттям статусу державного службовця.

Список використаних джерел

1. Цветков В. В. Совершенствование аппарата государственного управления / В. В. Цветков. - К. : Наук. думка, 1982. - 384 с.
2. Іншин М. І. Трудові правовідносини в системі державної служби / М. І. Іншин // Актуальні проблеми держави та права : зб. наук. праць. - 2000. - № 9. - С. 113-118.
3. Трудовое право : учебник / под ред. О. В. Смирнова. - М. : Проспект, 1997. - 448 с.

КОЛЕСНИК Тетяна,

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри цивільного, трудового
права та права соціального забезпечення
Донецького державного університету
внутрішніх справ*

ЗМІНА УМОВ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

Воєнний стан кардинально вплинув на всі сфери суспільного життя, До початку широкомасштабного воєнного вторгнення Російської федерації в Україну Верховна Рада України розпочала адаптацію трудового законодавства України до законодавства ЄС. Цей процес був зумовлений не лише